УДК 657:336.22
JEL L26, H20-H29, M41
ORCID ID http://orcid.org/0000-0002-2322-175X
DOI https://doi.org/10.17721/tppe.2025.50.16

Травінська С.І., к.е.н., асистент
кафедри обліку та аудиту
КНУ імені Тараса Шевченка
Svitlana.travinska@knu.ua

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню сучасних реалій функціонування підприємств малого бізнесу, стану систем їх обліку та оподаткування, перспектив їх розвитку. В статті проаналізовано оцінку впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні, розвиток малого підприємництва під час війни, що триває. Розглянуто порівняльну характеристику загальної та спрощеної систем оподаткування для підприємств малого бізнесу в Україні, виокремлено переваги та недоліки їх застосування. Встановлено, що розвиток малого бізнесу можливий завдяки поєднанню та координації різних форм, методів регулювання та заходів державної підтримки, а також застосування практичних заходів необхідних підприємствам для їх процвітання. Досліджено нововведення у систему обліку та оподаткування підприємств малого бізнесу в 2025 році, що зменшить негативний вплив на підприємництво та сприятиме відновленню економіки. Розглянуто основні елементи державної політики з відновлення малого бізнесу згідно з Програмою розвитку ООН в Україні для підтримки та стимулювання розвитку малого бізнесу, розширенню виробництва, підвищенню конкуренції. Виокремлено напрями удосконалення системи оподаткування ПМБ в умовах війни та повоєнної відбудови для їх процвітання та сприяння розвитку.

Ключові слова: *система оподаткування, загальна система, спрощена система оподаткування, підприємства малого бізнесу, єдиний податок, фізична особа – підприємець*

Постановка проблеми. На сьогодні підприємства малого бізнесу функціонують в надскладних умовах, що зумовлено впливом світової пандемії COVID-2019 та повномасштабною війною. Це спричинило перш за все скорочення населення, погіршення фінансового становища, зменшення купівельної спроможності. Проте під час військового стану в Україні підприємства малого бізнесу виступають одним з елементів зміцнення економічної стійкості держави та здійснюють вагомий внесок у створення нових можливостей для відновлення країни**.** Це забезпечується за допомогою створення нових робочих місць; волонтерської та фінансової підтримка ЗСУ; впровадження цифрових технологій; значних податкових надходжень до бюджетів. Основна мета розвитку малого бізнесу в нинішніх умовах – це не тільки його збереження, а й покращення соціально-економічної ситуації країни.

Одним із ключових моментів розвитку підприємств малого бізнесу є підтримка держави. Це досягається за допомогою спрощення регуляторних умов щодо відкриття та ведення бізнесу, застосування податкових пільг, зниження податкового навантаження, підтримки релокації бізнесу, програми перекваліфікації та навчання персоналу, співпраці з міжнародними організаціями щодо фінансової допомоги малому бізнесу та інших напрямів

підтримки. Із початком повномасштабного вторгнення державою було оголошено чимало пільг для підтримки малого бізнесу.

Тим не менш, існують постійні нововведення з боку держави щодо системи обліку та оподаткування підприємств малого бізнесу, які потрібно вчасно відслідковувати. А також державний контроль направлено на наповнення бюджету. Тому, адаптуючись до сьогодення та постійних змін нормативного – правового законодавства, виникає необхідність обґрунтування сучасного стану системи оподаткування малого бізнесу, розробленні обґрунтованої державної політики, визначенні переваг та недоліків спрощеної системи оподаткування, а також напрямів удосконалення механізму її функціонування з метою створення сприятливих умов для розширення бізнесу.

Аналіз останніх публікацій. Законодавче регулювання системи оподаткування малого бізнесу в Україні здійснюється на підставі низки нормативно-правових актів: Податкового кодексу України [1], Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва» [2], а також Постанов Кабінету Міністрів України та наказів Міністерства фінансів, що регулюють особливості застосування податкових режимів, ставок податків та звітності.

Проблеми розвитку спрощеної системи оподаткування в Україні досліджувались такими науковцями як: Грановська І.В. [3] , Дроздова О.Г. [4] Подольська І. С. [5] Уманська В.Г., Ткаченко А.А.,Манзенко Є.В. [6] Скрипник, С., Лавров, Р., & Шепель, І. [7] . В своїх працях вони розглянули точки зору щодо обліку і оподаткування малих підприємств, дослідили застосовані державою пільги для спрощеної системи оподаткування, перспективи запровадження податкових реформ та їх вплив на розвиток бізнесу.

Невирішені частини проблеми. Постійні зміни в податковому законодавстві; малоефективність державної програми стимулювання розвитку малого бізнесу; формальний, а не дієвий вплив проектів нормативно-правових актів у сфері оподаткування спрощеної системи сприяє подальшому дослідженню напрямів удосконалення механізму її функціонування з метою розвитку бізнесу.

Метою статті є дослідження сучасного стану системи обліку та оподаткування підприємств малого бізнесу, ефективних методів його оподаткування, основних елементів державної політики з відновлення малого бізнесу для підтримки та стимулювання його розвитку, а також визначення напрямів удосконалення спрощеної системи оподаткування в умовах війни та очікувань бізнесу від майбутнього, що забезпечить процвітання та сприяння економічному розвитку України в цілому.

Методи дослідження. Основу дослідження становить використання таких методів: методи логічного узагальнення щодо змін у систему обліку та оподаткування підприємств малого бізнесу в 2025 році та основних елементів державної політики з їх відновлення; метод порівняння при дослідженні загальної та спрощеної системи оподаткування, визначенні переваг та недоліків їх використання; метод аналізу щодо сучасних реалій функціонування підприємств малого бізнесу, стану системи їх обліку та оподаткування, а також оцінки впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні; табличні методи та групування для порівняння систем оподаткування для фізичних та юридичних осіб малого підприємництва.

Результати дослідження. Центром економічного відновлення (CER) та міжнародною групою компаній ADVANTER GROUP в межах проєкту Програми розвитку ООН (UNDP)

«Підтримка України» було досліджено, що мікро-, малі та середні підприємства (ММСП) є основою економіки України, вони складають 99,98 відсотки усіх суб'єктів господарювання, забезпечують 74 відсотки усіх робочих місць та створюють 64 відсотки доданої вартості [8]. За даними державної статистики України на кінець 2023 року в Україні налічувалось лише 165 великих підприємств, решта компаній – це мікро, малі та середні, в тому числі 3388 середніх підприємств (3,9% загальної кількості підприємств) та 82422 малих підприємств (95,9% загальної кількості підприємств), з них 72364 суб'єктів мікро підприємництва (84,2 % загальної кількості діючих підприємств) [9]. Такі галузі як освітня, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, операції з нерухомістю повністю функціонують за рахунок суб'єктів малого підприємництва. Отже, малий бізнес в Україні є вагомим чинником соціально-економічного розвитку, сприяючи стабілізації економічної кон'юнктури, врівноваженню попиту та пропозиції, а також стимулюючи впровадження інновацій у національній економіці.

Нагадаємо, що класифікація підприємств за категоріями визначається такими критеріями, як балансова вартість активів, річний оборот, кількість працівників. Для віднесення до певної категорії підприємство має відповідати принаймні двом критеріям, визначеним ст.2. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [10]:

- мікропідприємство: балансові активи вартістю до 350 тис. євро; річний оборот до 700 тис. євро; максимум до 10 працівників.
- мале підприємство: балансові активи вартістю до чотирьох млн євро; річний оборот до восьми млн євро; максимум до 50 працівників.
- підприємство середнього розміру: балансові активи вартістю до 20 млн євро; річний оборот до 40 млн євро; максимум – 250 співробітників.

ГКУ дає лише два критерії класифікації підприємств: середня кількість працівників за звітний період та річний дохід від будь-якої діяльності. Так, відповідно до ст.55 ГКУ [11] для суб'єктів мікропідприємництва це: середня кількість працівників максимум 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності до 2 мільйонам євро. Для суб'єктів малих підприємств: 50 осіб та річний дохід до 10 мільйонам євро.

Згідно з українським законодавством є можливість вибору підприємствами малого бізнесу (ПМБ) системи оподаткування: бути на загальній чи спрощеній. Порівняльна характеристика систем оподаткування для ПМБ представлено в табл.1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика систем оподаткування для ПМБ в Україні

№ п/п	Показники	Спрощена система		Загальна система	
		Фізичні особи-підприємці	Юридичні особи	Фізичні особи-підприємці	Юридичні особи
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Ставка податку	Єдиний податок (ставка залежить від групи):		Податок з доходів фізичних осіб ПДФО (18%) та військовий збір (5%) від чистого оподатковуваного доходу	Податок на прибуток (18%)
		1 група – 10% прож.мін., 2 група – 20% МЗП[1], 3 група – 5 % від доходу, 3% від доходу для платників ПДВ	3 група – 5 % від доходу , 3% від доходу для платників ПДВ		
		4 група – як % від оцінки землі			
2	Обсяг доходу	1 група – 167 розмірів МЗП, 2 група – 834 розмірів МЗП, 3 група – 1167 розмірів МЗП 4 група – немає обмежень	3 група – 1167 розмірів МЗП, 4 група – немає обмежень	Немає обмежень	
3	Кількість працюючих	1група – без найманих; 2 група – до 10 осіб; 3,4 групи – немає обмежень	Немає обмежень	Немає обмежень	
4	Вид діяльності	Існують заборонені види діяльності (групи 1-3), тільки с/г вироб-во для ФОП групи 4 у складі фермерського господарства	Існують заборонені для групи 3, частка 75% с/г для групи 4	Немає обмежень, окрім взагалі заборонених фізособам [2]	Немає обмежень
5	Визначення доходів та витрат	Дохід визнається отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі.		Дохід визнається при надходженні грошей(готівковій та/або безготівковій), витрати – при їх витрачанні	Дохід визнається за правилами бухобліку, принцип нарахування

Продовження табл. 1

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
6	ЄСВ «за себе»	22% від МЗП (1760 грн- з січня 2025р. обов'язково)		22% від бази, але не менше 1760 грн / міс. За відсутності доходу можна не сплачувати за себе ЄСВ (з 01.01.2021). (Якщо підприємець-загальник працює за наймом і його роботодавець сплачує ЄСВ мін. розміру)	22% від бази, але не менше 1760 грн / міс.
7	ПДФО, Військовий збір	1,2, 4 групи – ВЗ 10% МЗП; 3 група – ВЗ 1% від доходу	ВЗ 1% від доходу	ПДФО -18%, ВЗ – 5%	ПДФО -18%, ВЗ – 5%
7	ПДВ	Для 1, 2 групи ФОП – немає реєстрації; 3 група – 20% ПДВ та 3% єдиного податку 4 група – 20% ПДВ		Загальні правила (обов'язкова реєстрація ПДВ: перевищення обсягу операцій більше 1 млн грн протягом 12 останніх кал.місяців)	
8	РРО, пРРО	З 01.01.22р. – усі ФОП, які здійснюють розрахункові операції, виключення: ФОП 1 групи	Ні	Загальні правила, якщо є розрахункові операції	
9	Взаємозалік розрахунків, бартерні операції, вексельні розрахунки	Для груп 1-3 заборонено, для групи 4 – дозволено		Дозволено	
10	Ведення бухгалтерського обліку	Ні, книга обліку доходів і витрат[2]	Так	Ні, книга обліку доходів і витрат[3]	Так

Джерело: *узагальнено автором за даними [1, 12, 13]*

[1] – мінімальна заробітна плата станом на перше число поточного року;

[2] – фізособам заборонені такі види діяльності: фінансові послуги, організація телебачення і радіомовлення, операції з металобрухтом, загальної середньої та вищої освіти, будівництво та експлуатація автодоріг;

[3]- з 01.01.21р. книги обліку можуть бути як в паперовій, так і в електронній формі і не підлягають обов'язковій реєстрації.

Проаналізувавши системи оподаткування, можна виокремити переваги та недоліки застосування спрощеної системи оподаткування (Рис. 1):

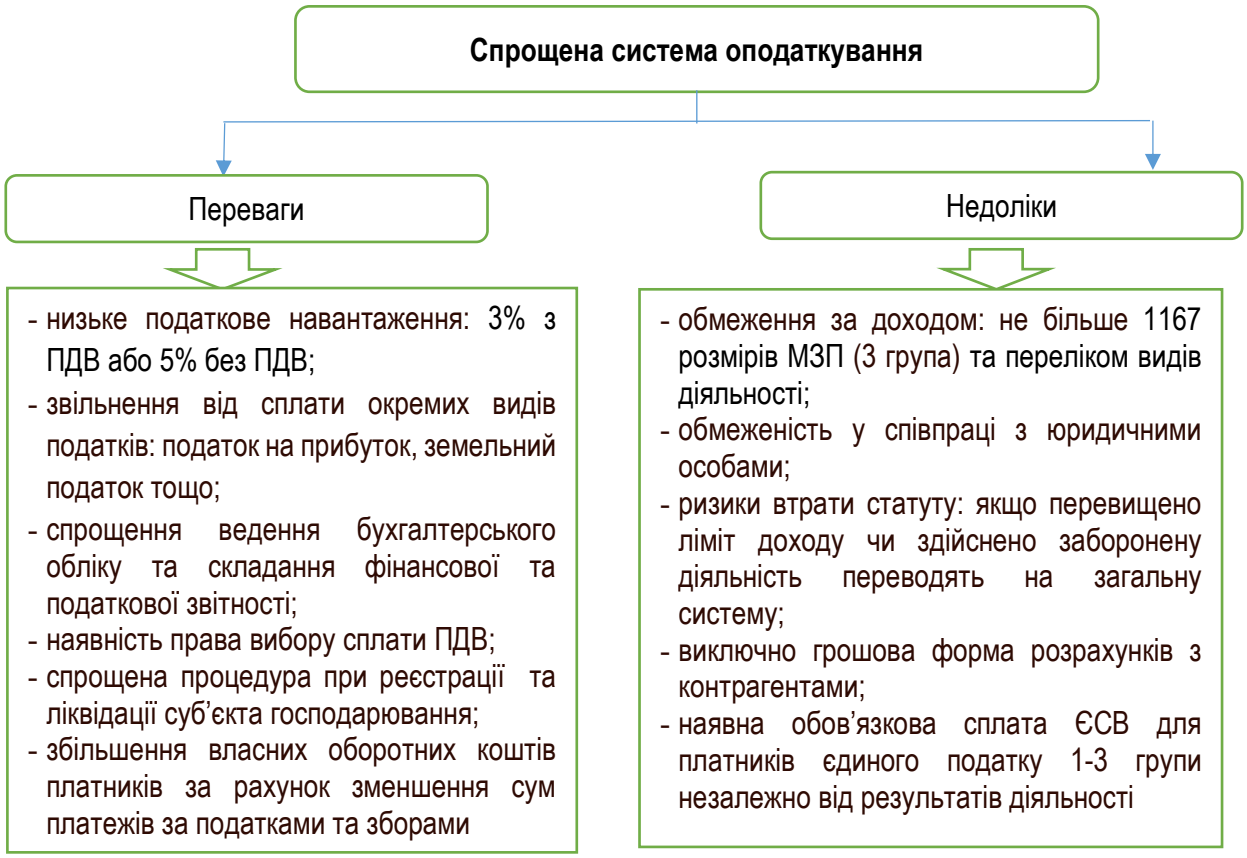

Рис. 1. Переваги та недоліки застосування спрощено системи оподаткування
Джерело: *складено автором на основі [3,6,14]*

Загальна система оподаткування також має свої переваги та недоліки застосування. Основними перевагами є:

- відсутність обмежень за доходом;
- можливість зменшення бази оподаткування: обсяг податку на прибуток залежить від чистого доходу зменшеного на витрати;
- прозорість для інвесторів: більш привабливі для залучення інвестицій;
- співпраця з великими компаніями;
- змішана форма розрахунків (бартер, взаємозалік, вексельні розрахунки)
- можливість несплати ЄСВ за відсутності чистого доходу для фізичних осіб відповідно до ЗУ №77-VIII від 01.10.2023р.

Недоліками застосування загальної системи оподаткування є:

- більше податкове навантаження, аніж у спрощенців;
- складніший бухгалтерський облік та велика кількість складання та подання фінансової та статистичної звітності, що вимагає наявність програмного забезпечення та трудових ресурсів.
- наявність регулярних податкових перевірок.

Отже, спрощена система оподаткування більш вигідна для суб'єкта господарювання, якщо:

- загальний обсяг доходу за рік невеликий;
- обраний вид діяльності пов'язаний з отриманням високого прибутку та низькими витратами;
- не потрібно реєструвати ПДВ, коли основні споживачі – це населення (ФОП групи 1-2), що робить товари дешевшими;
- є ведення сільського господарства (ФОП 4 групи сплачують лише податок, що залежить від кількості землі та її грошової оцінки і не залежить від обсягу доходу).

Але потрібно пам'ятати, що спрощена система оподаткування заборонена для банків, ломбардів, кредитних спілок, страхових компаній, довірчих товариств, лізингових компаній, інвестиційних фондів, реєстраторам цінних паперів, а також нерезидентам. [14, с.46-62]

Отже, розвиток малого бізнесу можливий завдяки поєднанню та координації різних форм, методів регулювання та заходів державної підтримки.

За проведеною оцінкою впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні [8] було становлено, що незважаючи на руйнівний вплив війни, ММСП продемонстрували виняткову стійкість. Вже невдовзі після шоку, спричиненого російським вторгненням, бізнес почав пристосовуватись до нових економічних реалій:

- з початку повномасштабного вторгнення 64 % ММСП тимчасово призупинили або згорнули свою діяльність, однак переважна більшість відновили свою діяльність. В жовтні 2023 року лише 9,6 % компаній, які призупинили свою діяльність, мали ризик повністю припинити роботу;
- ММСП демонструють обережний погляд на економічну перспективу країни. Більшість компаній, які вже оптимізували свій штат, не мають наміру надалі його скорочувати, вбачаючи в кадровому ресурсі поступове відновлення економіки у 2025 році;
- більша половина підприємств малого бізнесу мають значні невикористані потужності, які планують почати поступово використовувати протягом 2025 року. Якщо буде попит, підприємства готові збільшити оборот приблизно на 50 відсотків;
- незважаючи на триваючу війну, підприємства успішно адаптувалися до ситуації та зберегли фінансову стабільність. Хоча підприємства і потребують додаткового фінансування, вони з обережністю підходять до залучення нових інвестицій через непередбачуваність розвитку подальших подій;
- безпекова ситуація визнана основним фактором, що впливає на рішення про релокацію. Власники та керівники бізнесу очікують швидкого повернення в полишені регіони після закінчення війни. [8]

У відповідь на виклики воєнного стану Україна запровадила чимало змін у систему обліку та оподаткування підприємств малого бізнесу (Рис.2). Ці заходи покликані зменшити негативний вплив на підприємництво та сприяти відновленню економіки.

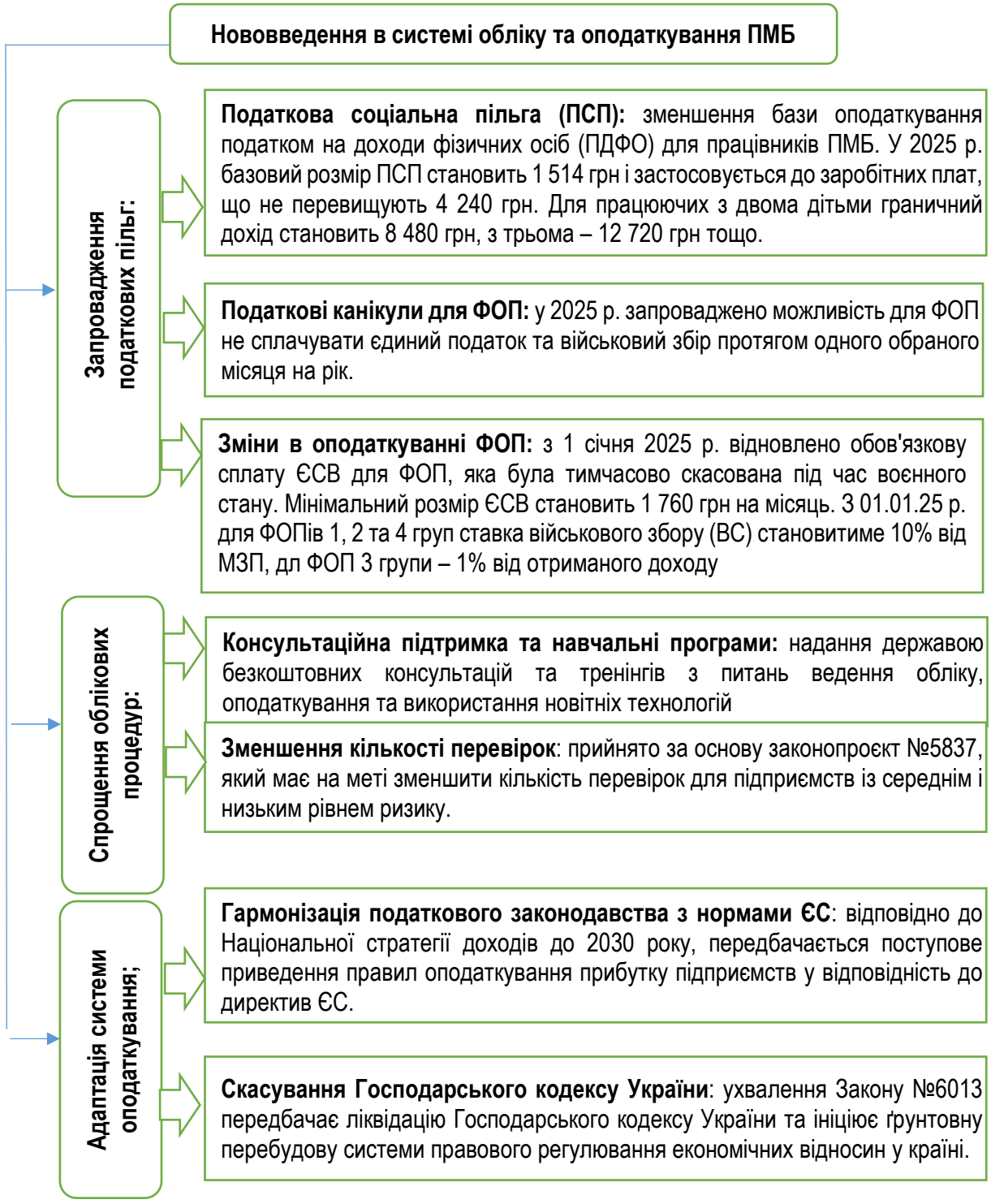

Рис.2. Основні зміни системи оподаткування підприємств малого бізнесу (ПМБ) в 2025 році

Джерело: *складено автором на основі [1, 15,16,17]*

Отже, запровадження даних заходів забезпечить:

- зменшення податкового навантаження з метою підтримки підприємців у складних умовах;
- розширення можливостей спрощеної системи бухгалтерського обліку для оптимізації облікової політики малих підприємств;

- врахування специфіки діяльності малих підприємств в умовах воєнного стану, зокрема щодо спрощення процедур податкового адміністрування.

В цілому зміни в системі обліку та оподаткування в 2025 році сприяють підтримці малого бізнесу, забезпечуючи гнучкість та адаптивність системи оподаткування до сучасних викликів.

Під час затяжної війни держава надала значну підтримку малим, середнім і мікропідприємствам через різноманітні ініціативи: державні кредитні програми, програми працевлаштування, податкові пільги, гранти на запуск бізнесу та фінансову допомогу переміщеним компаніям. Згідно з оцінкою впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні [8] «близько чверті компаній отримали допомогу з державних чи міжнародних ресурсів для стимулювання свого бізнесу; для половини цих ММСП така допомога була основоположною для виживання бізнесу».

Відновленню підприємницької діяльності сприяла державна політика воєнного часу. Так, згідно з Програмою розвитку ООН в Україні [8] основними елементами держаної політики з відновлення малого бізнесу є (Рис. 3):

Отже, за результатами проведеної оцінки впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні, найбільш корисною була визнана допомога міжнародних організацій [8]. Проте, окрім зовнішньої допомоги, можна виокремити такі напрями удосконалення системи оподаткування малого бізнесу в умовах війни та повоєнної відбудови для сприяння економічному розвитку України в цілому:

- скорочення рівня невизначеності на всіх рівнях та адаптація до нових умов через подолання наслідків війни, що забезпечить мінімізацію регуляторного тиску з метою підвищення здатності оперативно реагувати на нові виклики та змінні обставини;
- державні гарантії щодо стабільності нормативних актів, які регулюють діяльність ММСП з метою спрямовування коштів на розвиток та зростання, а не на накопичення резервів;
- заохочення повернення вимушено переміщених осіб, працівників та студентів на батьківщину для відновлення попиту на товари та послуги, що забезпечить мікро- та малим підприємствам збільшення обороту, початку нових прибуткових видів діяльності;
- підтримка бізнес-асоціацій із аналізу ринкової інформації щодо надання конкретних рекомендацій державним організаціям із наявних стимулів для економічного розвитку та усунення перешкод для бізнесу з метою створення сприятливого середовища для зростання малого бізнесу;
- звільнення від оподаткування новостворених ПМБ або встановлення ставок податків відповідно до часу існування підприємств з метою сприяння відкриття бізнесу;
- розроблення системи ставок єдиного податку, диференційовану відповідно до видів діяльності, що забезпечить стимулювання суб'єктів, зайнятих у стратегічно важливих галузях економіки;

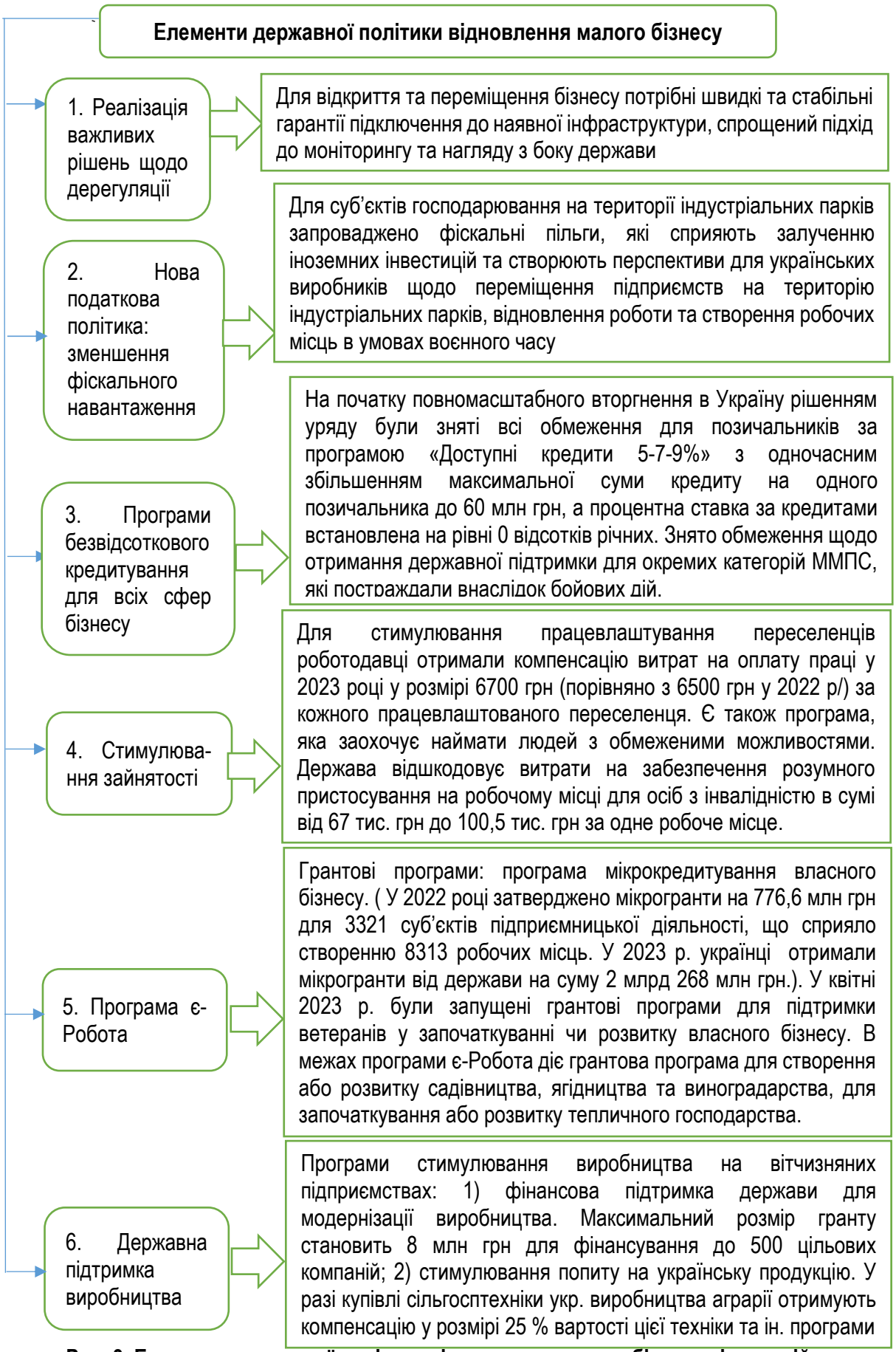

Рис. 3. Елементи державної політики відновлення малого бізнесу під час війни

Джерело: узагальнено автором на основі [8]

- забезпечення стабільності спрощеної системи оподаткування з уникненням впровадження радикальних змін під час війни та післявоєнної відбудови для мінімізації адміністративного тиску.

Висновки. У результаті наукового дослідження розкрито реалії функціонування підприємств малого бізнесу в умовах війни в Україні, системи їх обліку та оподаткування, досліджено переваги та недоліки застосування спрощеної системи, сформульовано висновки та пропозиції щодо перспектив подальшого реформування системи оподаткування ПМБ.

1. В Україні є можливість застосування ПМБ спрощеної або загальної системи оподаткування. Перебування на спрощеній системі оподаткування передбачає чотири групи платників єдиного податку, встановлює обмеження щодо кількості найманих працівників, рівня доходу та видів діяльності. Дана система оподаткування більш вигідна для суб'єкта господарювання із невеликим загальним обсягом доходу за рік, низькими витратами, неплатниками ПДВ та із основними споживачами ФОП- и 1-2 групи тощо.

2. Проаналізувавши переваги та недоліки застосування загальної та спрощеної системи оподаткування, можна виокремити такі проблеми функціонування малого бізнесу: постійні нововведення в податковому законодавстві України, складність та неузгодженість нормативно-правової бази, недосконаліть механізму нарахування та спати єдиного податку, малоефективність державної програми стимулювання розвитку малого бізнесу. Водночас загальна система забезпечує більше можливостей для інвестування та співпраці з великим бізнесом, але вимагає складнішого обліку та звітності.

3. Незважаючи на затяжний стан війни, ММСП продемонстрували стійкість: 64% компаній спочатку призупинили діяльність, але більшість з них відновили роботу. Бізнес поступово повертається до використання невикористаних потужностей, однак з обережністю залучає нові інвестиції, враховуючи реалії сьогодення. У відповідь на воєнні виклики Україна запровадила низку змін у податковій системі ПМБ, спрямованих на зниження навантаження, спрощення обліку та адміністративних процедур. Державні програми, такі як гранти, податкові пільги та кредити, відіграли ключову роль у підтримці бізнесу.

4. Виокремлено такі напрями удосконалення системи оподаткування малого бізнесу для його розвитку: скорочення регуляторного тиску для адаптації підприємств до нових реалій; державні гарантії стабільності законодавства для сприяння довгостроковому плануванню; стимулювання повернення переміщених осіб для збільшення попиту на товари та послуги; впровадження податкових пільг для новостворених підприємств; збереження стабільності спрощеної системи оподаткування без радикальних змін.

Підтримка малого бізнесу є критично важливою для економічного відновлення України як під час війни, так і в період повоєнної відбудови.

Література:

1. Податковий кодекс України / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19
2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua
3. Грановська І.В. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2021 р., № 3 (120), С.114-121.
4. Дроздова О.Г. Особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу в Україні // Інноваційна економіка, 2020, №5-6, С.162-167.
5. Подольська І. С. Сучасний стан та напрямки удосконалення обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва. 2023р. URL: http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/29-90-93.pdf
6. Уманська В.Г., Ткаченко А.А.,Манзенко Є.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ// облік і оподаткування. Економіка та суспільство. Випуск 55, 2023. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2875/2799
7. Скрипник, С., Лавров, Р., & Шепель, І. (2023). Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство*, (52). URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2579/2498
8. ОЦІНКА ВПЛИВУ ВІЙНИ НА МІКРО-, МАЛІ ТА СЕРЕДНІ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ. КИЇВ: Програма розвитку ООН в Україні, 2024 рік. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-smb-2024.pdf
9. Сайт державної статистики України. URL: http://kyiv.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=2559&lang=1
10. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» № 996-XIV від 16.07.99р. зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text
11. Господарський Кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text
12. Онищенко В. Спрощена система оподаткування 2021. *Головбух.* 2021. URL: https://www.golovbukh.ua/article/7121-sproshchena-sistema-opodatkuvannya
13. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» №77-VIII від 01.10.2023р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19#Text
14. Модернізація національної системи бухгалтерського обліку і звітності в умовах глобалізації: монографія / За загальною редакцією Засадного Б.А. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2023, 252 с.
15. НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ДОХОДІВ ДО 2030 РОКУ. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf
16. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану» №4015-IX від 10.10.24р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-IX#Text
17. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» №4113-IX від 04.12.2024р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4113-20#Tex

References

1. Podatkovyj kodeks Ukrajiny / Verkhovna Rada Ukrajiny. Available at: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19
2. Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpryiemnytstva v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 № 4618-VI / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: http://zakon.rada.gov.ua

3. Hranovska I.V. SUChASNYI STAN ROZVYTKU OPODATKUVANNIa MALOHO BIZNESU V UKRAINI // Derzhava ta rehiony. Seriia: Ekonomika ta pidpryiemnytstvo, 2021 r., № 3 (120), S.114-121.
4. Drozdova O.H. Osoblyvosti orhanizatsii obliku na pidpryiemstvakh maloho biznesu v Ukraini // Innovatsiina ekonomika, 2020, № 5-6, S.162-167.
5. Podolska I. S. Suchasnyi stan ta napriamky udoskonalennia obliku i zvitnosti subiektiv maloho pidpryiemnytstva. 2023r. Available at: http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/29-90-93.pdf
6. Umanska V.H., Tkachenko A.A.,Manzenko Ye.V. PERSPEKTYVY ROZVYTKU SYSTEMY OBLIKU TA OPODATKUVANNIa NA MALYKh PIDPRYIeMSTVAKh// oblik i opodatkuvannia. Ekonomika ta suspilstvo. Vypusk 55, 2023. Available at: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2875/2799
7. Skrypnyk, S., Lavrov, R., & Shepel, I. (2023). Oblik i opodatkuvannia subiektiv maloho pidpryiemnytstva. Ekonomika ta suspilstvo, (52). Available at: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2579/2498
8. OTsINKA VPLYVU VIINY NA MIKRO-, MALI TA SEREDNI PIDPRYIeMSTVA V UKRAINI. KYIV: Prohrama rozvytku OON v Ukraini, 2024 rik. Available at: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-smb-2024.pdf
9. Sait derzhavnoi statystyky Ukrainy. Available at: http://kyiv.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=2559&lang=1
10. Zakon Ukrainy «Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist» # 996-XIV vid 16.07.99r. zi zminamy ta dopovnenniamy. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text
11. Hospodarskyi Kodeks Ukrainy Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text
12. Onyshchenko V. Sproshchena systema opodatkuvannia 2021. Holovbukh. 2021. Available at: https://www.golovbukh.ua/article/7121-sproshchena-sistema-opodatkuvannya
13. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo reformuvannia zahalnooboviazkovoho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannia ta lehalizatsii fondu oplaty pratsi» #77-VIII vid 01.10.2023r. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19#Text
14. Modernizatsiia natsionalnoi systemy bukhhalterskoho obliku i zvitnosti v umovakh hlobalizatsii: monohrafiia / Za zahalnoiu redaktsiieiu Zasadnoho B.A. Kyiv: Vydavnychyi dim «Kondor», 2023, 252 s.
15. NATsIONALNA STRATEHIIa DOKhODIV DO 2030 ROKU. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf
16. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo zabezpechennia zbalansovanosti biudzhetnykh nadkhodzhen u period dii voiennoho stanu» #4015-IX vid 10.10.24r. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-IX#Text
17. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo stymuliuvannia rozvytku tsyfrovoi ekonomiky v Ukraini» #4113-IX vid 04.12.2024r. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4113-20#Tex

Travinska S. I., PhD in economics,
Assistant
Taras Shevchenko National University of Kyiv
svitlana.travinska@knu.ua

TAXATION SYSTEM OF SMALL BUSINESS ENTERPRISES: CURRENT CHALLENGES AND DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT

The article is devoted to the study of the current realities of small business enterprises' functioning, the state of their accounting and taxation systems, and their development prospects. The purpose of the article is to examine the current state of the accounting and taxation system for small businesses, effective taxation

methods, key elements of state policy for the recovery of small businesses to support and stimulate their development, as well as to determine directions for improving the simplified taxation system under wartime conditions and business expectations for the future, which will ensure prosperity and contribute to Ukraine's overall economic growth.

The article analyzes the impact of the war on micro, small, and medium-sized enterprises in Ukraine and the development of small entrepreneurship during the ongoing war. A comparative analysis of the general and simplified taxation systems for small businesses in Ukraine is conducted, highlighting their advantages and disadvantages.

It has been established that the development of small businesses is possible through the combination and coordination of various forms, regulatory methods, and state support measures, as well as the implementation of practical steps necessary for business prosperity. The article explores innovations in the accounting and taxation system for small businesses in 2025, which will mitigate negative impacts on entrepreneurship and promote economic recovery.

The key elements of state policy for small business recovery, according to the United Nations Development Programme (UNDP) in Ukraine, are considered in order to support and stimulate small business development, expand production, and enhance competition. Directions for improving the taxation system of small businesses under wartime conditions and post-war recovery are identified to ensure their prosperity and contribute to economic development.

Keywords: *taxation system, general taxation system, simplified taxation system, small business enterprises, unified tax, sole proprietorship.*